

Türkiye Cümhuriyetile İsveç Hükûmeti arasında aktedilen « uzlaşma, adlî tesviye ve hakem muahedesi» nin tasdiki hakkında kanun

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 27/VI/1932 - Sayı: 2133*)

No.
2014

Kabul tarihi
20 - VI - 1932

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyetile İsveç Hükûmeti arasında Cinevrede imza edilmiş olan « uzlaşma, adlî tesviye ve hakem muahedenamesi» kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına Hariciye vekili memurdur.

23 haziran 1932

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE İSVEÇ KIRALLIĞI ARASINDA UZLAŞMA, ADLİ TESVİYE VE HAKEM MUAHEDESİ

Türkiye ile İsveç

arasında mevcut olan dostluk bağlarını kuvvetlendirmek ve iki memleket arasında tahaddüs edecek ihtilâfları umumî Hukuku düvelin en yüksek esaslarına göre halletmek arzusunda bulunan Türkiye Reisiümhuru Hazretleri ve Haşmetlû İsveç Kırallığı Hazretleri bu bapta bir muahede aktine karar vermişler ve murahhasları olarak:

Türkiye Reisiümhuru Hazretleri:

Hariciye vekili ve İzmir mebusu Doktor Tefrik Rüştü Beyefendiyi,

Haşmetlû İsveç Kırallığı Hazretleri:

Hariciye nazırı Baron Ramel'i,

tayin etmişler ve murahhaslar bu bapta mezuniyet vesikalarını yekdiğerine tebliğ ile usul ve kaidesine muvafık olarak âtideki hükümleri karalamışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkitler Türkiye ile İsveç arasında tahaddüs edecek olan ve alelâde diplomasi usullerile halledilmeyen her ne mahiyette olursa olsun bileümle hukukî ve adlî ihtilâfları muslihane surette ve işbu muahede ile derpiş edilen usullere nazaran hal ve tanzim eylemeği müteakiben taahhüt ederler.

Madde --- 2

Üzerlerinde Âkitlerin karşılıklı bir hakkı ret veya inkâr iddiasında buldukları ve alelâde diplomasi usullerile muslihane halledemedikleri her nemahiyette olursa olsun Yüksek Âkitler arasındaki bütün hukukî ihtilâflar, ya Beynelmîl Daimî Adalet divanına veyahut bir hakem mahkemesinin hükmüne arz edilecektir.

Yüksek Âkitler arasında meri diğer mukavelenamelerle halleri için hususî bir usul derpiş edilmiş olan ihtilâflar işbu mukavelenameler ahkâmına tevfikân hallolunacaktır.

Madde — 3

Beynelmîl Daimî Adalet Divanı huzurundaki veya hakem mahkemesi huzurundaki usul ve muameleden evvel ihtilâf bir uzlaşmaya müncer olmak maksadile işbu muahedeye tevfikân teşkil edilen daimî uzlaşma komisyonu unvanını haiz Beynelmîl daimî bir komisyona Âkitler tarafından müttefikân tevdi olunabilecektir.

Madde — 4

Eğer bir ihtilâfın mevzuu Âkitlerden birinin dahilî kanun ve nizamlarına nazaran millî mahkemelerin salâhiyetine taallûk ediyorsa, salâhiyettar adlî makam marifetile makul bir müddet zarfında kati bir hüküm verilmeden evvel ihtilâfın işbu muahede ile derpiş edilen usul ve muameleye arz olunmasına bu Âkit itiraz edebilecektir.

Madde — 5

Daimî uzlaşma komisyonu beş azadan mürekkep olacaktır. Âkitlerden her biri istediği bir komiseri tayin edecek ve Âkitler müttefikân diğer üç komiseri ve bu üç komiser arasında komisyon reisini intihap edeceklerdir. Bu üç komiser ne Âkitlerin tebaasından olacak, ne ikametgâhı Âkitler ülkesinde bulunacaktır. Her üçü ayrı tabiiyette bulunacaktır.

Komiserler üç sene müddetle tayin olunacaktır. Komisyon azasından birinin memuriyeti müddetinin inkızasında yerine yeni bir komiser tayinine tevessül edilmemişse memuriyetleri üç senelik bir devre için temdit olunmuş ad ve telâkki olunacaktır, maahaza üç senelik müddetin inkızasında Âkitler reis vazifesini komisyonun müştereken intihap edilmiş üç azasından diğer birine devretmek hakkını muhafaza ederler.

Cereyan etmekte olan bir usul ve muamele esnasında memuriyet müddeti münkazi olan bir aza, halefi tayin edilmiş olsa bile usul ve muamele bitim bulunurya kadar ihtilâfın tetkikine iştirake devam eyliyecektir.

Uzlaşma komisyonu azasından birinin ölümü veya çekilmesi halinde mümkün olursa müteakip üç ay zarfında ve her hal ve takdirde komisyona bir ihtilâf tevdi edilir edilmez, memuriyet müddetinin bakiyesi için yerine yeni bir aza tayinine tevessül olunacaktır.

Madde — 6

Daimî komisyon işbu muahede tasdiknamelerinin teatisini takip eden altı ay zarfında teşkil olacaktır.

Müttefikân intihap olunacak azalar işbu müddet zarfında tayin olunamazsa veya münhalâta yeniden aza intihabı halinde azalığın inhilâlinden itibaren üç ay müddet zarfında yeni aza tayin edilmezse, başka itilâflar olmadığı takdirde, icabeden tayinlerin icrası İsviçre Konfederasyonu Reisinden (veya Haşmetlû Felemenk Kraliçesi Hazretlerinden) rica edilecektir.

Madde — 7

Daimî Uzlaşma komisyonuna müracaat keyfiyeti müttefikân hareket eden Âkitlerin beraberce reise bir istida vermeleri suretiledir.

İstida ihtilâf mevzuunu muhtasaran anlattıktan sonra komisyondan, bir uzlaşmağa vardıracak her türlü tedbirlere müracaat eylemesi talebini ihtiva edecektir.

Madde — 8

Bir ihtilâfın komisyona tevdi edildiği tarihten itibaren on beş gün zarfında Âkitlerden her biri kendisi tarafından tayin edilen daimî azayı bu ihtilâfın tetkiki için bu işte ihtisarı olan bir kimse ile istihlâf ettirebilecektir. Bu hakkından istifade eden Âkit keyfiyeti derhal diğer Âkide ihbar edecektir; diğer Âkit te bu takdirde ihbarnamenin kendisine vürudundan itibaren

on beş gün zarfında aynı hakkı istimal etmek salâhiyetini haiz olacaktır.

Her Âkit kendi tarafından tayin olunup hastalık veya herhangi diğer ahval neticesinde komisyon işlerine muvakkat surette iştirake mâni bulunan daimî aza yerine derhal muvakkaten bir aza muavini tayin etmek hakkını muhafaza eder .

Uzlaşma komisyonunun Âkitler tarafından müttelifikan tayin olunmuş azalarından birinin hastalık veya diğer ahval neticesinde komisyon işlerine iştirakine muvakkat bir surette bir mâni olduğu halde muvakkaten yerine kaim olacak bir aza muavini tayin için anlaşacaklardır. İşbu aza muavini azalığın muvakkaten inhilâlinden itibaren bir ay zarfında tayin olunmazsa işbu muahedenin altıncı maddesine tevfikian muamele olunacaktır.

Madde --- 9

Daimî uzlaşma komisyonunun vazifesi muhtelifünfih meseleleri tavzih edecek bu uğurda faydalı malûmatı tahkikat yolu ile veya başka bir şekilde toplamak ve Âkitleri uzlaştırmaya gayret eylemektir. Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra muvafık gördüğü hal tarzlarını Âkitlere izah edebilir ve bu hususta fikirlerini beyan için kendilerine bir mühlet verebilir.

Komisyon mesaisini müteakip, ahvale göre ya Âkitlerin uzlaştığını gösteren ve mevcut ise uzlaşma şartlarını ihtiva eden veyahut uzlaşma imkânı bulunmadığını kaydeyliyen bir zabıtname tanzim eder.

Komisyon mesaisi, Âkitler başka türlü bir karar vermedikçe, muhtelifünfih meselelerin tevdiî gününden itibaren altı ay zarfında nihayete ermiş bulunacaktır.

Madde --- 10

Hilâfına hususî bir hüküm olmadıkça Uzlaşma komisyonu mesaî usulünü bizzat tanzim edecek ve bu usul behemehal mürâfaa şeklinde olacaktır.

Tahkikat hususunda komisyon müttelifikan başka türlü bir karar veremezse beynelmilel ihtilâfların muslihane halline dair 18 teşrinievvel 1907 La Haye mukavelesinin üçüncü faslı «Beynelmîlel tahkikat komisyonları » ahkâmına ittiba eyliyecektir.

Madde --- 11

Âkitler arasında hilâfına ittifak olmadığı takdirde uzlaşma komisyonu, reisinin irae ettiği mahalde içtima eyliyecektir.

Madde --- 12

Uzlaşma komisyonunun mesaisi ancak Âkitlerin muvafakatile komisyon tarafından ittihaz olunmuş bir karar üzerine alenî olabilir.

Madde --- 13

Âkitler uzlaşma komisyonu nezdinde kendileri komisyon arasında mutavassıt hizmetini gören ajanlar tarafından temsil edileceklerdir; bundan maada, Âkitler kendileri tarafından bu husus için tayin edilen müşavir ve mütehassısların yardımına müracaat edebilecekleri gibi şahadetini kendilerince faydeli addettikleri her türlü eşhasın komisyonea istimanı talep eyliyeceklerdir.

Komisyon dahı her iki tarafın ajanlarile müşavir ve mütehassıslardan şifahî izahat talep etmek ve her hangi bir şahsı hükümetinin muvafakatile celp ve istima eylemek salâhiyetini haiz olacaktır.

Madde --- 14

İşbu muahede hilâfına hüküm olmadıkça uzlaşma komisyonunun mukarreratı ekseriyeti âra ile ittihaz olacaktır. Reylerin tesavisi takdirinde reisin reyî raeih olacaktır.

Madde — 15

Âkitler uzlaşma komisyonunun mesaisini kolaylaştırmağı ve alelhusus mümkün olabilen en büyük miktarda kendisine bütün vesai ve faydalı malûmatı vermeğı ve komisyonun memleketleri dahilinde kanunlarına tevfikân şahitler veya mütehassıslar celp ve istima eylesmesini, vaka mahalline gitmesini temin için malik oldukları bütün vasıtaları kullanmağı taahhüt ederler.

Madde — 16

Uzlaşma komisyonunun mesaisinin devamı müddetince komiserlerin her birine miktarı Âkitler arasında müttefikân tesbit edilecek bir tazminat verilecektir.

Her Hükûmet kendi masarifini ve birinci fıkrada derpiş edilen tazminat müşterek masraflar meyanında dahil olmak üzere, Komisyonun müşterek masraflarından müsavi bir hisseyi deruhde edecektir.

Madde — 17

İhtilâfı daimî uzlaşma komisyonu huzuruna sevkeden bir tesviye suretinin fikdânı halinde ve böyle bir tesviye sureti mevcut olup ta daimî uzlaşma komisyonu huzurunda uzlaşılmadığı takdirde hukukî ihtilâf, tahkimname ile, gerek statüsünde derpiş edilen usul ve muameleler ve şartlar dairesinde Beynelmülel Daimî Adalet Divanına gerek beynelmülel ihtilâfların muslihane halli hakkındaki 18 teşriievvel 1907 tarihli La Haye mukavenamesile derpiş edilen usul ve muameleler ve şartlar dairesinde bir hakem mahkemesine arzolanabilecektir.

Adli tesviye talebi Âkitlerden birine tebliğ edilmiş günden itibaren üç ay zarfında tahkimname tanzim edilmezse her Âkit bir ay evvel haber vermek şartıyla ihtilâfı istida ile Beynelmülel Daimî Adalet divanı huzuruna doğrudan doğruya tevdi edilecektir.

Madde — 18

İki Yüksek Âkit Hükûmet arasında muazaalı olupta aletâde diploması usullerle halledilemiyerek işbu muahedenin ikinci maddesinde derpiş edildiği veçhile bir hükümle halli çaresi araştırılmıyan ve Âkitler arasında meri bir muahede veya mukavele ile haklarında bir hal ve tesviye usulu şimdiye kadar derpiş edilmemiş bulunan bütün meseleler daimî uzlaşma komisyonuna tevdi olunacaktır.

İşbu muahedenin yedi ilâ on altıncı maddelerinde munderiç usul ve muamele tatbik olunacaktır.

Maahızı komisyonuna takdim edilecek istida hakkında Âkitler ihtilâf edemezlerse bunlardan biri veya diğeri bir ay evvel haber vermek suretiyle meselcâyı mezkûr komisyonuna doğrudan doğruya tevdi etmekte muhtar olacaktır.

İstida Âkitlerin yalnız birinden sadır oluyorsa bu Âkit tarafından muhasım diğeri Âkide bilâmuhlet tebliğ olunacaktır.

Madde — 19

Âkitler uzlaşamadırsa adı ihtilâf Âkitlerden birinin veya diğerrinin istidası ile, hakkında bir hukuku duvcl kaidesi tatbik edilemedikçe, nisfet dairesinde hükmetmek salâhiyetini haiz olan bir hakem mahkemesinin kararına arzolanacaktır.

Başka türlü kararlaştırılmamış ise bu mahkeme, uzlaşma komisyonlarının teşkili için işbu muahedenin beşinci ve altıncı maddelerinde derpiş edilen usule tevfikân tayin edilecek beş azadan mürekkep olacaktır. Mahkeme hakem talebini takip eden altı ay zarfında teşkil edilecektir.

Hakem mahkemesinin kararı Âkitler için mecburî olacaktır.

Madde — 20

Analarında hakeme müracaat luzumu hâsıl olduğu takdirde Âkitler ihtilâfın mevzuu ve usul ve mu-

amelenin şekilleri hakkında hususî bir tahkimnâmeyi, hakem talebini takip eden altı ay zarfında, tanzim etmeği taahhut ederler

Bu tahkimnâme muayyen müddet zarfında tanzim edilmezse Âkitlerden birinin veya diğercinin alâde istida yolile mahkemeye muracaat etmeğe hakkı olacaktır. Bu halde mahkeme usul ve muameleyi bizzat kendisi tesbit edecektir.

Madde — 21

İşbu muahedenin hükümleri, Âkitlerden birinin inkırahı gora hukuku duvel kaidelerine nazaran munhasıran hakkı hâkimiyetine taallûk eden veya aralarında meriyulera muahedeler mucibince salâhiyeti munhasırasma dahil bulunan ihtilâflara tatbik olunamaz. Maahaza diğerc Âkit bu meseleyi mutekaddimce bu karara raptettirmek için Beynelmîl Daimî Adalet Divanı na muracaat edebilecektir.

Madde — 22

Uzlaşma usul ve muamelelerin, adli tesviye usul ve muamelelerinin veyahut hakem usul ve muamelelerinin devam ettiği müddetçe Âkitler uzlaşma komisyonu tekliflerinin kabulüne veya Beynelmîl Daimî Adalet Divanı kararının veya hakem mahkemesi hukukunun icrası halde getirecek mahiyette olan herhangi bir tedbir atırazından tevakkü edecektir.

Madde — 23

Beynelmîl Daimî Adalet Divanı veya hakem mahkemesi, Âkitlerden birinin adli makamat veya herhangi bir makamı tarafında verilen bir kararın hukuku duvele tamamen veya kısmen muhabet olduğunu tesbit elese ve bu Âkitin hukuku esasivce meczubahs kararın netayığ ve avakıbmı idarı yollarla izeleye musait oluuz veya ancak gayri kafi surette musait oluusa, hukukî veya hukmî kararın mutazarrın olan tarafı verilecek tazminatın nevini ve şumulunu tayin edecektir.

Madde — 24

Hilâfında bir anlaşma olmadıkça işbu muahedenin tefsir veya icrası hususunda tahaddus edebilecek ihtilâflar alâde istida yolile Beynelmîl Daimî Adalet Divanına doğrudan doğruya tevdi olunacaktır.

Madde — 25

İşbu muahede, Büyük Millet Meclisinin tasvibile Türkiye Resiumhuru Hazretleri tarafından ve Rıksdagın tasvibile Haşmetlû İsvç Kiralı Hazretleri tarafından tasdik olunacaktır.

Tasdiknameler en kısa bir müddet zarfında Ankarada teati olunacaktır.

Madde — 26

İşbu muahede, tasdiknamelerin teatisi tarihinde meriyete girecek ve meriyete girdüğinden itibaren on sene müddetle muteber olacaktır. Bu müddetin hitamından altı ay evvel mefsuhiyeti ilân edilmezse yemiden diğerc on sene bu müddet için temdit edilmiş addolunacak ve temdit şekli bu tarzda devam edecektir.

İşbu muahedenin inkızasında muallâk bir uzlaşma, adli tesviye veya hakem usulu ve muamelesi mevut ise bu usul ve muamele, neticelenmeye kalatı seyrini takip edecektir.

Balâdaki mevaddı tasdik etmek üzere isimleri yukarıda zikredilen muahhaslar işbu muahdeyi imza

etmişler ve mühürlemişlerdir.

Cenevrede iki nüsha olarak bin dokuz yüz otuz iki senesi şubatın on dokuzuncu günü tanzim kılınmıştır.

Dr. T. Rüştü Ramel

İsveç Kırallığı Hükümeti, bu günkü tarihle imza edilen İsveç - Türk uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinde hakem makamı tarafından ısdar olunacak muvakkat muhafaza tedbirlerine mütedair ahkâmın mefkudiyeti, Beynelmilel Daimî Adalet Divanı tarafından, kendi dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesinin tatbikına mâni olmayacağı ve ihtilâf sureti mahsusada teşekkül etmiş bir hakem mahkemesine havale edilmiş olduğu takdirde bu mahkeme dahi kendisine arzedilmiş olan ihtilâfın, bittabi İsveç - Türk muahedesi ile tayin edilmiş hudutlar dahilinde olması şartile, mahiyeti ne olursa olsun, Divanı Adalet dahilî nizamnamesinin 41 inci maddesi ahkâma tevfikau muhafaza tedbirleri tatbikını emretmek hususunda serbest olacağını beyan eder.

Cenevre, 19 şubat 1932

Ramel

<i>Cümhuriyet Reisiğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	22 - VI - 1932 ve 1/325
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reisiğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	23 - VI - 1932 ve 4/441
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabtaların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 8 14 9 90,126,161:162,168,176,180,193,204:206